

YTTRANDE
Ju2020/02919/L6

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM
fi.registrator@regeringskansliet.se
Kopia: zlata.tuco@regeringskansliet.se

**Yttrande över betänkandet ”Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten”
(SOU 2020:45)**

Kapitel 11, Grundlagsskyddet för vissa söktjänster

Principiella utgångspunkter

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är två högst väsentliga delar av vår konstitution som ska garantera medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter, så som de till exempel kommer till uttryck i artikel 19 rörande yttrandefriheten i Förenta Nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är också två viktiga grundstenar för att vår offentlighetsprincip ska ha en praktisk betydelse.

Offentlighetsprincipen innebär att allmänheten och företrädare för media har rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommunernas verksamhet och syftar till att allmänheten ska ha god insyn i och kunna utöva medborgerlig kontroll över myndigheternas agerande.

Tryck- och yttrandefriheten är så pass grundläggande i vår demokrati att de regleras i grundlag för att den inte enkelt ska kunna ändras eller inskränkas. I betänkandet föreslås dock att ett omfattande undantag införs i tryckfrihetsförordningen respektive yttrandefrihetsgrundlagen där det delegeras till riksdagen att i vanlig lag reglera vad som får publiceras inom ramen för tryck- och yttrandefriheten rörande en viss kategori offentliga handlingar.

Det går således att utifrån grundläggande mänskliga fri- och rättigheter, offentlighetsprincipen och viktiga grunder för vårt demokratiska styrelseskick resa ett antal principiella invändningar mot de nu föreslagna inskränkningarna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Bakgrund till SOFF:s ställningstagande

SOFF:s medlemsföretag arbetar med produkter och tjänster inom försvars- och säkerhetsområdet. Av naturliga skäl ställs därmed ofta höga krav på bakgrundskontroller vid såväl anställningar som affärsuppdrag. En högst betydelsefull del i en sådan bakgrundskontroll är att söka i offentliga handlingar för att se om den eller de berörda har gjort sig skyldig till brottslig verksamhet eller av annan anledning kan vara olämpliga för en anställning eller som affärspartner.

Inte sällan används rättsdatabaser för att göra dessa bakgrundskontroller eftersom det är enklare och säkrare än att behöva kontakta ett stort antal domstolar och andra relevanta myndigheter för att få ta del av nödvändiga offentliga handlingar. Ett alternativ är att begära utdrag ur belastningsregistret, där så utförbart, men ett sådant utdrag innehåller inte fullständig information om eventuellt begångna brott, kan vara inaktuellt och tar tid att få fram. Rättsdatabaser utgör därmed ett betydelsefullt hjälpmedel för att skydda vital verksamhet, som syftar till att slå vakt om såväl människors som landets säkerhet, mot att utsättas för brott.

Konsekvenser av utredningens förslag och ställningstagande

Då utredningens förslag enbart innebär att man urholkar grundlagsskyddet av yttrande- och tryckfriheten genom ett undantag som gör det möjligt att närmare konkretisera inskränkningarna av tryck- och yttrandefriheten i vanlig lag är det svårt att i detalj förutspå vilka konsekvenserna kommer att bli. Om den lag som ska fylla luckorna i grundlagen får till följd att rättsdatabasernas existens omöjliggörs så kan vi dock förutse att förfrågningar

SOFF

Säkerhets- och
försvarsföretagen

rörande personer i bakgrundskontrollsyfte kommer att öka drastiskt. Detta i sin tur kommer medföra ökade kostnader för offentlig förvaltning, organisationer och företag.

I den utsträckning organisationer och företag kommer att avstå från att genomföra bakgrundskontroller uppstår istället ökade risker. För företag som arbetar inom säkerhets- och försvarsområdet kan bristande bakgrundskontroll få förödande konsekvenser.

Om man bortser från de principiella argumenten till förmån för ett starkt skydd för tryck- och yttrandefriheten så kan vi ha förståelse för de avvägningar som kan behöva göras mellan integritet och tillgängligheten till offentliga handlingar. I de fall det handlar om att värna säkerheten för människor och vårt land så torde det väga över till fördel för att offentliga handlingar ska vara lättillgängliga i syfte att kunna genomföra bakgrundskontroller.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker vi förslagen till ändringar av Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen i det elfte kapitet.

Stockholm 2020-12-03

För föreningen,

Robert Limmergård

Generalsekreterare

Säkerhets- och försvarsföretagen